

ОБЩИНА ШАБЛА

ОДОБРЯВАМ:

.....
МАРИАН ЖЕЧЕВ
КМЕТ НА ОБЩИНА ШАБЛА

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ 2021-2027 Г. НА ОБЩИНА ШАБЛА

2024 ГОДИНА

ВЪВЕДЕНИЕ

Годишният отчетен доклад за наблюдение изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Шабла за периода 2021-2027 г. (ПИРО) е изготвен на основание чл. 23, т. 4 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) и чл.72 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР). Това е третия отчетен документ за новия програмен период, който обобщава всички проекти, мерки и дейности, реализирани на територията на Община Шабла в периода 01.01.2024 г. - 31.12.2024 г.

Планът за интегрирано развитие е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на община Шабла и връзките и с други общини, в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район от ниво 2 и Общия устройствен план на общината. Съгласно нормативните изисквания Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) се разработва за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората.

Планът за интегрирано развитие на община Шабла за периода 2021-2027 г., е приет с Решение № 281 от 29.10.2021 г. на Общински съвет – Шабла и е разработен в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие (ЗРР) и Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Основната цел на ПИРО на община Шабла за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР.

Съгласно чл. 22 от ЗРР, кметът на общината „ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината“ в т.ч. „представя годишен доклад за наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината за одобряване от общинския съвет“. Кметът е натоварен и с функцията да „осигурява публичност и прозрачност на плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му“.

Целта на годишния доклад е да обобщи постигнатото през календарната година (от 01.01. до 31.12.) и да оцени доколко ефективно и ефикасно е изразходван публичният ресурс, отчитайки социално-икономическата среда през съответната година, и при необходимост да отправи препоръки за предприемане на действия за корекция на процесите по планиране, програмиране и ресурсно осигуряване за развитието на общината.

Годишните доклади са основа за разработването на междинната и последващата оценки на ПИРО, поради което те се явяват важен елемент от системата за наблюдение и оценка на плана.

Предмет на наблюдение и оценка на годишния доклад е постигането на заложените в ПИРО цели и приоритети както по отношение на финансирането, така и по отношение на постигането на напредък по дефинираните индикатори за наблюдение. В доклада, се прави още преглед и оценка на извършените дейности, свързани с информирането и запознаването на широк кръг от заинтересовани страни относно изпълнението на ПИРО, вкл. конкретните проекти към него.

Структурата на Годишния доклад на плана е в съответствие с разпоредбите на Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР) чл. 72, ал. 8 и съдържа информация за:

1. Общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. Действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана;
4. Изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
5. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

Съгласно чл. 23, ал. 4 от ЗРР, Кметът на общината представя годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ПИРО за одобряване от общинския съвет. Общинският съвет одобрява годишните доклади за наблюдение на изпълнението на ПИРО по предложение на кмета на общината, съгласно чл. 24, ал. 4 от ЗРР. След приемането на доклада той се публикува на сайта на Общината и се предприемат действия за осигуряване на неговата публичност и достъпност от всички заинтересовани лица.

Наблюдението и оценката на изпълнението на ПИРО цели осигуряване на ефективното изпълнение на плана, с оглед постигане на интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности, мерки и проекти.

Етапи, методи и източници на информация

Изготвянето на Годишния доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Шабла 2021-2027 г. премина през следните **фази**:

- Проучване: събрана е необходимата информация, статистически данни и други факти за нуждите на доклада;
- Анализ и оценка: извършено е обобщаване, анализ и оценка на събраните данни, факти и информация, направени са заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на ПИРО;
- Съгласуване: информацията и коментарите от страна на администрацията са взети под внимание и са включени в доклада.

За изготвянето на Годишния доклад са използвани следните **методи**:

- Наблюдение: пряк метод за събиране на данни и информация;
- Проучване: проучване на документи, информация, данни и факти от различни източници;
- Описание: описание на факти, данни, резултати, препоръки и изводи;
- Анализ и синтез: анализ на базовата входяща информация и данни и обобщение на резултатите за нивото на изпълнение на ПИРО;
- Оценка: оценка степента на изпълнение, степента на постигане на заложените цели, ефективност и ефикасност на използваните ресурси;
- Сравнение: сравнение на данни, показатели и резултати за формулиране на изводи и препоръки;

За изпълнение на различните фази и методи са използвани следните **източници на информация и данни**:

- ПИРО на Община Шабла 2021-2027 г.;
- Общинска администрация – писма, отчети и доклади от различни структури на администрацията, като отдели, звена, общински предприятия и др.);
- Други източници – териториални служби, НСИ, Агенция по заетостта, лечебни заведения, ИСУН 2020, публични справки, икономически данни и др.

При изготвяне на доклад за изпълнението на ПИРО ограничаващ фактор се оказва липсата на пълен набор от статистическа информация на ниво община към края на 2024 г. по някои от индикаторите. Причината е, че данните (предварителни/окончателни) се публикуват на интернет страницата на НСИ след м. март на следващата година. Това е в резултат на спецификата при събирането, обобщаването и представянето на статистическите данни.

ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНИТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ШАБЛА ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Изминалата 2024 е третата отчетна година на прилагане и изпълнение на проекти, мерки и дейности от Плана за интегрирано развитие на Община Шабла за новия програмен период 2021- 2027 г., която премина под знака на множество кризи - екстремни климатични изменения, инфлация, енергийна и политическа кризи. Годината бе белязана от продължаваща несигурност, висока енергийна нестабилност и уязвимост на публичните финанси. Справянето с тези кризи, наложи сериозна ангажираност на всички нива за минимизиране на щетите. Това безусловно доведе до пренареждането на планирани управленски приоритети на общинско ниво, като се пренасочват ресурси към дейности за намаляване на негативния ефект в най-уязвимите сфери - социални услуги, образователни и културни институции, изпълнение на ангажиментите по проектите с европейско финансиране. Работата в областта на общинското развитие е насочена към

изпълнение на основни дейности, в рамките на обективните възможности, създаващи условия за нормално функциониране на обществения живот - поддържането на съществуваща техническа и туристическа инфраструктура; целесъобразното инвестиране на европейски и общински ресурс в социалната инфраструктура; поддържането и надграждането на съществуващите информационни системи, което да осигурява максимална ефективност на административното обслужване и повишава достъпността до услугите за гражданите и бизнеса.

Въпреки предизвикателствата, Община Шабла продължи да работи за реализиране на стратегическите си цели, като приоритетно се фокусира върху инфраструктурни проекти, екологични инициативи и социални мерки за подобряване качеството на живот на жителите си.

Сред ключовите постижения през 2024 г. бяха успешно завършените ремонти на уличната инфраструктура, модернизацията на обществени сгради включително и с мерки за енергийна ефективност, изпълнението на проекти за благоустрояване на зелени площи, промотиране туристическия потенциал на общината и провеждане на редица събития и фестивали. Въпреки инфлационния натиск и финансовите предизвикателства, Община Шабла успя да привлече допълнително финансиране чрез европейски програми и национални фондове, което позволи продължаване на важни за общината инвестиции.

Изпълнението на ПИРО се извършва при спазване принципите за законосъобразност, прозрачност и публичност, защита на обществените интереси, ефективно и целесъобразно използване на финансовия ресурс, включително за покриване на извънредните и непредвидени разходи. При анализиране на изпълнението на ПИРО в настоящия Годишен отчетен доклад са отразени настъпилите промени в условията на живот, оказващи пряко въздействие върху социалноикономическото развитие на община Шабла през 2024 г.

ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПИРО ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Визията за развитието на община Шабла дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие и е формулирана така: *„Община Шабла – интегриран граничен туристически Черноморски район с уникално природно и културно наследство, конкурентоспособна икономика, привлекателно място за инвестиции и иновации с високообразован човешки капитал.“*

За постигането и са дефинирани 3 основни стратегически цели:

***Стратегическа цел 1:** Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и туристическия потенциал, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.*

***Стратегическа цел 2:** Демографски подем, насърчаване на образованието, социалното включване, духовно развитие, съхранени традиции и културно наследство.*

***Стратегическа цел 3:** Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.*

Стратегическата част на ПИРО ясно показва избраната посока на развитие на общината и сферите, към които приоритетно да бъдат насочени усилията и основната част от инвестициите. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики, а не да се формулират твърде общи и универсални цели и приоритети.

В съответствие с изведените цели са формулирани **5 основни приоритета** и съответните мерки и дейности за постигането им.

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Този приоритет е насочен към развитие на местната икономика с акцент върху постигането на устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

МЯРКА 1.2. ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА ШАБЛА 2021-2027 Г.

Изпълнението на тази мярка е пряко свързана с оползотворяването и развитието на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги на българския и международен пазар

Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности.

Тази мярка включва дейности за развитие на туристическата инфраструктура и подобряване на транспортния достъп до туристически обекти и маршрути, създаване на нови, обновяване и поддържане на съществуващите места за настаняване, разнообразяване на туристическото предлагане с нови атракции, маршрути и услуги, маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции и повишаване качеството на обслужване в туризма.

В насока изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти, както и изграждането и поддържането на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината, се изпълни следното:

➤ 8 километра от пътната настилка на четвъртокласния общински път с. Тюленово – с. Горун бяха основно ремонтирани (повече информация в **Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност**)

➤ Регулярно почистване и поддръжка на чистотата на територията на общината и в районите около всички паметници на територията на общината. Дейностите се изпълняват от общинско предприятие БКСТРО и включват в косене, изхвърляне на отпадъци, кастрене на дървесна и храстова растителност и поддръжка. Извършено е и планирано зацветяване на всички градинки в общинския център и в Градски парк Шабла.

➤ По отношение на сметопочистването и сметоизвозването, съгласно издадена заповед на кмета на община Шабла, за определяне на границите и районите на сметосъбиране за 2024 година, честотата на сметоизвозване в крайбрежните населени места и курортни зони – СО „Кария”, СО „Къмпинг Добруджа”, къмпинг „Космос”, къмпинг „Карвуна”, за сезон лято (юни, юли, август и септември) беше: 1 път месечно в периода 01.01.2024 г. – 30.04.2024 г.; 3 пъти месечно в периода 01.05.2024 г. – 31.05.2024 г.; 8 пъти месечно в периода 01.06.2024 г. – 30.06.2024 г.; 15 пъти месечно в периода 01.07.2024 г. – 31.07.2024 г.; 20 пъти месечно в периода 01.08.2024 г. – 31.08.2024 г.; 5 пъти месечно в периода 01.09.2024 г. – 30.09.2024 г.; 1 път месечно в периода 01.10.2024 г. – 31.12.2024 г.

➤ За организацията на информационното обслужване на туристите значителен принос има Зелен образователен център (ЗОЦ). Центърът, вече е добре разпознаваем и посещаван от туристически групи и индивидуални туристи. За отчетния период са

посрещнати повече от 50 групи със средно 30-тина човека. На всички е направена презентация на туристическите забележителности в района на Шабла посредством видеа и печатни материали, карти и беседи за забележителностите на района на община Шабла. Също така са осигурени материали и сувенири за продажба. През юли и август са организирани работилници в рамките на традиционната услуга „Лятна работилница за деца, жители и гости на Шабла“.

Събития и мероприятия с местно и национално значение, допринасящи за развитието на туризма в общината.

През годината общинското ръководство организира и проведе редица събития и мероприятия в съответствие с нуждите на бизнеса и за рекламирането на Шабла и региона като туристическа дестинация, в които гражданите и гостите на града имаха възможност да се включат с участие в различни презентации, забавления, атракции, концерти, кулинарни състезания, конкурси и изложби, по значими и мащабни от които са:

➤ На 6 януари **Богоявление**, по традиция се състояха ритуали по изваждане на кръста в три населени места в община Шабла. Празнични литургии и водосвети бяха отслужени в Шабла, с. Крапец и Къмпинг Космос – с. Дуранкулак. Желаещите да извадят богоявленския кръст не липсваха. Същия ден в Военно поделение Шабла се проведе и ритуал по освещаване на бойните знамена.

➤ 14.02.2024 г., **Конкурс „Цар на виното“** и ритуално зарязване на лозя. По традиция Трифон Зарезан – Деня на лозаря беше отбелязан в Шабла и в с. Дуранкулак. Събитието имаше конкурсен характер за най- добро бяло и червено вино. Празникът и на двете места беше почетен с богати трапези, фолклорна програма с песни и танци, както и ритуалното зарязване на лозите.

➤ **Базар с ръчно изработени мартеници** отвори врати в Шабла в периода от 21 до 28 февруари. В китни къщички на площада пред НЧ „Зора 1894 г.“, шабленци и гости на общината имаха възможност да открият разнообразие от мартеници и сувенири, свързани с един от най-обичаните празници – Баба Марта. Базара е традиционен за общината и цели да запази жива българската традиция

➤ **„Шабла се смее“** – изложба по повод Международния ден на хумора и шегата. Изложба от карикатури, разкази и цитати по повод Международния ден на хумора и шегата беше подредена пред сградата на общината. „Шабла се смее“ представи чистия хумор, който ни среща с ежедневието живот на шабленци през годините и с който всички гости на града имаха възможност да се запознаят чрез колоритните пана изобразяващи общочовешки и актуални теми, и зареждащи с добро настроение и много смях.

➤ 22.04.2024 г., по повод **Международния ден на Земята**, Община Шабла организира **базар за употребявани вещи** в градски парк Шабла;

➤ 01.06.2024 г., **детски празник „Милион и едно вълшебства“** за децата на Шабла в градски парк Шабла;

➤ **„Песни и хора край жаравата“**. На 18 май в Градския парк се състоя фолклорен празник наречен „Песни и хора край жаравата“. Организатори на четвъртото издание бяха община Шабла, танцова школа „Възрожденци“ Варна и НЧ „Зора 1894“ Шабла. а сцената в парка се качиха индивидуални изпълнители, певчески групи и състави от Общината, Каварна, Българево, с. Малина (община Генерал Тошево), Добрич, Варна и участници дошли от Нова Загора.

➤ **Фламенко фестивалът и „Spanish Night“**. На 22 юни, село Тюленово привлече внимание с фламенко фестивал и ритми от Андалусия. На площад „Морски“ в селото бе отбелязано успешното сътрудничество между България и кралство Испания. Събитието бе част от проект на Община Шабла и Ве Great Services, най-големия испански туроператор на българския пазар, който се осъществява по програмата за популяризиране на дестинация България от Министерството на туризма и

Черноморските общини, въведена от бившия министър на туризма Зарица Динкова, която бе и почетен гост на събитието. Площадът в Тюленово се превърна в сцена на модното ревю на дизайнерката Агата Руис де ла Прада, а модели на Alia Models дефилираха под звуците на испанска музика. Ученици от Четвърта езикова гимназия във Варна изпълниха фламенко танци и традиционни испански песни.

➤ **Фестивал „Подари ми море“ 2024 г.** На 15 и 16 юни, за поредна година, хотелски комплекс „Яница“ се изпълни с настроение и събра любителите на шлагерната и старата градска песен. В единадесетото издание на фестивала се включиха 22 групи, дуети и индивидуални изпълнители. Организатори на фестивала бяха Община Генерал Тошево, Община Шабла, НЧ „Светлина – 1941” гр. Генерал Тошево, НЧ „Зора 1894” гр. Шабла и Хотелски комплекс „Яница” с. Крапец.

➤ **„Джулай морнинг“ 2024 г.** За поредна година, Община Шабла организира концерт за посрещането на Джулай морнинг. Музикалното събитие се състоя на 30 юни на брега на къмпинг „Добруджа“. на което прозвучаха вечните български рок хитове, изпълнени от Звезди Керемедчиев от група Ахат, Гравитация Рок, Тома Здравков и бенд, Rockfire, Васко Кръпката и Подуене блус бенд, а при изгрева на първото юлско слънце, беше спазена традицията да прозвучи и легендарната песен на „Юрая Хийп“.

➤ **„Джаз до морето“.** За шеста поредна година в село Езерец се проведе музикалният фестивал „Джаз до морето“. И през 2024 година на сцената в крайморското село се качиха музиканти от България и чужбина а събитието събра стотици хора, почитатели и любители на хубавата музика.

➤ **Международния фестивал за старинна музика, песен и танц „STRAVAGANZA“.** На 1 август в Градския парк на Шабла официално бе открит Международния фестивал за старинна музика, песен и танц „STRAVAGANZA“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура“, Министерство на Културата, община Шабла и е под патронажа на Кмета на община Шабла.

➤ 26.07 и 27.07.2024 г., арт работилница под надслов **„Изкуството носи доброта“** в читалището на с. Езерец;

➤ **Международен ден на морските фарове.** И през 2024 година, на 18 август - Международен ден на морските фарове, най – старият фар на родния черноморски бряг – Шабленският, беше отворен за посетители, като всеки можеше да отнесе със себе си като спомен от събитието, сувенири на морска тематика, книгата „Четири века фар Шабла най-старият действащ фар на Черно море“ или цветен макет на фара. Денят на отворените врати се организира от Община Шабла и командването на Военноморските сили.

➤ **„Празнични докосвания в цвят и коприна“.** На 6 и 7 август, децата в община Шабла имаха възможност да се включат в ателиета с различни техники за рисунки на керамика, стъкло, графика и ебру. Събитието се организира от община Шабла.

➤ **Празник на плодородието 2024 г.** Всяка година за Кръстовден община Шабла организира обичаята от малки и големи Празник на плодородието. През 2024 година се отбеляза десетото му издание. В Градския парк своите богато отрупани и украсени щандове – над 30, бяха разположили народни читалища и кметства, земеделски и местни производители и гости. На входа на парка посетителите имаха възможността да разгледат изложба с фотоси от минали години, запечатали слънчевите лица на добруджанките, произведените от тях плодове и зеленчуци или най-интересните моменти от предходните издания на Празника на плодородието.

➤ **Фестивал на хвърчилата 2024 г.** Познатият и превърнал се в любим „Фестивал на хвърчилата“ се проведе 01.09.2024 г., въпреки неблагоприятните метеорологични условия и променената локация. 13-десето издание на събитието представи високите художествени умения на пилоти на хвърчила от България и чужбина, които демонстрираха сложни и атрактивни арт-хвърчила под звуците на музикален съпровод.

➤ **Зимен фестивал „Шабла и птиците“ 2024 г.** На 30 ноември и 1 декември Шабла беше домакин на превърналия се в традиционен зимен фестивал „Шабла и птиците“ 2024. През тези два дена гостите освен, че се насладиха на разнообразни забавления, вкусни лакомства и празнична атмосфера, също така и получиха важна информация за региона, неговата природа и ресурси.

➤ **Празник на рибената чорба.** На 7 декември 2024 година, на площада пред НЧ „Зора 1894“ Шабла, се проведе второто издание на Празника на рибената чорба. Под шатрите, 8 отбора се бориха за одобрението на журито и титлата „Най-вкусна рибена чорба“. Ресторантьори и домашни майстори имаха възможност да покажат своите готварски умения и да се включат в кулинарната надпревара за приготвянето на най-вкусна рибена чорба.

По отношение на рекламирането на туристическия продукт на общината се извърши следното:

➤ **Включване на Археологически комплекс „Дуранкулак-Хаманджия“ в списъка на Национално движение „Опознай България – 100 НТО“.** На свое заседание проведено през ноември месец 2024 г. Националният координационен съвет (НКС) на Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“, обсъди кандидатурите на 8 обекта, сред които беше и Археологически комплекс „Дуранкулак-Хаманджия“. В резултат беше решено в списъка на НД „Опознай България – 100 НТО“ да бъде включен и Археологически комплекс „Дуранкулак-Хаманджия“. Туристическата инфраструктура на обекта бе реализирана по проект № ROBG-407 „Restoration of unique common cultural heritage and promotion of joint tourism product „Hamangia – first civilisation of old Europe / Възстановяване на уникалното общо културно наследство и насърчаване на съвместния туристически продукт „Хаманджия – първа цивилизация на Стара Европа“. Той бе изпълнен в съвместно сътрудничество с град Чернавода, РРумъния. През 2024 година, обекта отвори врати за посетители, като маршрутът в Археологическия комплекс включва пешеходна и виртуална обиколка на археологическите обекти, наблюдение на десетки видове птици, уникална природа и още много други.

В края на 2023 Министерството на туризма одобри **2 проекта с участието на Община Шабла, и подписа два договора по процедура „Програма за финансиране на маркетингови дейности на туристически услуги в черноморските общини в Република България“.** Проектите се реализираха през отчетната 2024 година, съвместно с немския туроператор Фламинго Турс, летищен оператор Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт АД и испанския туроператор Буланд Консултинг С.Л. В изпълнение на проектите се осъществиха маркетингови политики за рекламиране на туристическия потенциал на община Шабла и за повишаване на интереса от туристическите пазари в Германия, Румъния и Испания.

По Проект „Популяризиране на Община Шабла на територията на Федерална Република Германия като средство за развитие на входящия туризъм“, финансиран по Договор № Т-РД-29-156/18.12.2023 г. по Процедура „Програма за финансиране на маркетингови дейности на туристически услуги в черноморските общини в Република България“, Община Шабла, в партньорство с немски туроператор Фламинго Турс и летищен оператор Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт АД, изпълни следното:

- Проведе се информационен тур в района на Шабла с журналисти и инфлуенсъри от Германия, на които представители от Общинска администрация Шабла запознаха присъстващите с туристическите забележителности историята и културата на района;

- Община Шабла изработи рекламни материали за туристическия потенциал на общината ни на немски език, като същите бяха предадени за разпространение в Германия.

- FUNKE MEDIA, една от най-големите немски медийни групи, третия по големина издател на вестници и списания в Германия, състави рекламен материал с текстове и снимки посредством рекламни банери, които се публикуваха на страницата на медийната група FUNKE WAZ.

- Съставиха се и публикуваха рекламни публикации в официалните акаунти в социалните медии на Reisereporter, включително Facebook и Instagram.

- „Фламинго турс“ ООД, партньор по проекта, публикува рекламна публикация в седмичното немско списание BUNTE, чието разпространение е на територията на цяла Германия. Рекламния материал за район Шабла се разпространи на ключови публични точки в страната като зони за чакане, кафенета, хотели, лекарски кабинети, спа центрове и т.н.

- Публикуваха се рекламни публикации в медиите на немското издание Springer, насочени към възможностите за природосъобразен туризъм на територията на община Шабла и по-специално обиколки за наблюдение на птици в естествена среда – около Шабленско езеро и Дуранкулашко езеро. В тази дейност беше представена и Шабленска тузла, която е с единствения по своя състав висококачествена лечебна кал.

- „Фламинго турс“ чрез профила си в социалната мрежа Instagram проведе активна рекламна кампания. Предостави се информация за две широко мащабни събития, които се проведоха през лятото на 2024 г. на територията на община Шабла – „Фестивал на хвърчилата 2024г.“ и „Джулай морнинг 2024г.“.

- Летищен оператор „Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ АД проведе рекламна кампания на територията на Летище Варна, представляваща излъчване на рекламни видео клипове представляващи туристическия потенциал на район Шабла. Видео клиповете се излъчваха на видео екрани на територията на Летище Варна на мониторите на багажните ленти и на мониторите над Check In гишетата. Чрез излъчването на рекламните материали за район Шабла бяха обхванати най-активните летни месеци със значителен туристопоток, т.е. имаше възможност да бъдат видяни от всеки преминал пътник през Летище Варна.

Общата стойност на проекта е в размер на 242 522,91 лева. Безвъзмездната финансова помощ, която се отпусна по процедурата е 60% от общия размер на бюджета на проекта. Останалите 40% от финансирането за изпълнение на проекта се осигуриха под формата на собствено финансиране от бенефициента и партньорите. Съфинансирането от страна на община Шабла е в размер до 20 000 лв.

Проект „Фламенко Фестивал Шабла 2024“, финансиран по Договор № Т-РД-29-157/18.12.2023 г. по Процедура „Програма за финансиране на маркетингови дейности на туристически услуги в черноморските общини в Република България“, се фокусира върху стимулирането на туризма в община Шабла, с цел утвърждаване репутацията ѝ като изключителна културна и природна дестинация. Партньори по проекта са: Община Шабла и испански туроператор Буланд Консултинг С.Л. Изпълнението на проекта включваше:

- Маркетингова кампания в България, Румъния и Испания, насочена към привличане на внимание и интерес към община Шабла;
- Билбордни реклами в България и Румъния;
- Продажба на билети и туристически пакети;
- Провеждане на „Фламенко Фестивал Шабла 2024“ на площада в село Тюленово, общ. Шабла

Общата стойност на проекта е в размер на 400 000 лева. Безвъзмездната финансова помощ, която се отпуска по процедурата е 60% от общия размер на бюджета на проекта. Останалите 40% от финансирането за изпълнение на проекта се осигуряват под формата на собствено финансиране от бенефициента и партньора. Съфинансирането от страна на община Шабла е в размер до 20 000 лв.

Туристическия потенциал на общината беше промотиран и в две специализирани български издания – списание „Дестинация България“, което представя различните видове туризъм в страната, туристическия продукт на местните икономики, българските общини, продукти и услуги за хотелиерския бизнес, и всичко, свързано с туризма в България и списание „Черга БГ“ промотиращо традициите, културата, историята и изкуството в България.

От 8 до 10 октомври, община Шабла взе участие в специализирано изложение за културен туризъм, което се организира от община Велико Търново в партньорство с националните организации на туроператорите, хотелиерите и ресторантьорите в България и с подкрепата на Министерството на туризма.

В изпълнение на чл. 16 от Наредбата за Националния туристически регистър и за условията и реда за вписване в Националния регистър и през 2024 година беше подадена актуална информация за туристическите забележителности в района която да бъде вписана в регистъра. Актуална информация за предстоящи събития, фестивали и туристически забележителности в общината се публикуваше и в електронния бюлетин на изданието Бюлетин Култура на фокус 2024г., към Министерство на туризма.

За подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти, през 2024 година са изпълнени следните дейности:

Обработени са 32 заявления за откриване на процедура по определяне категория на туристически обекти – места за настаняване и заведения за хранене и развлечения; 2 заявления за прекратяване на дейност по искане на лицето изпълняващо дейност в обекта и 1 за прекратяване на процедура по определяне категория на обект; 2 заявления за промяна в обстоятелствата в категоризирани туристически обекти; 7 заявления за потвърждаване категорията на обект. Вследствие на заседанията на ОЕККТО са осъществени проверки по местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения от експертна работна група, която е удостоверила, посредством констативни протоколи, издаването на удостоверения за утвърдена категория и категорийна символика на 33 туристически обекта. На 1 от заявленията е даден отказ за определяне на категория поради несъответствие с изискванията на заявената категория. Обработени са 16 заявления за регистрация на хотелиерска дейност в места за настаняване от клас В – стаи за гости и апартаменти за гости и са издадени 16 удостоверения за регистрация на хотелиерска дейност на територията на общината. 2 места за настаняване са прекратили окончателно дейност. В края на отчетната 2024 година, община Шабла разполага с 124 места за настаняване (категоризирани и регистрирани) и 44 заведения за хранене и развлечения, които в по – голямата си част са със сезонен летен режим на работа.

През годината са извършвани периодични съвместни проверки с Регионална здравна инспекция – гр. Добрич в категоризираните туристически обекти на територията на общината, относно предлаганите услуги и качеството на тяхното изпълнение, като в резултат не са установени съществени нарушения. С цел да се намали дела на сивия сектор през активния летен сезон се осъществяваха и периодични проверки в местата за настаняване на територията на общината относно регистрацията на туристите. В следствия на това са констатирани нарушения за некоректно подаване на информация в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ).

През април месец се проведе работна среща с представители на туристическия бранш в общината на която се обсъдиха възможностите и потенциала на Община Шабла да посреща туристи и проблемите съпътстващи развитието на туризма.

Статистически данни:

Пренощували лица и реализирани нощувки по гражданство

в община Шабла за 2024 г.

2024 г.	Пренощували лица			Реализирани нощувки		
	общо	Българи	Чужденци	общо	Българи	Чужденци
Януари	19	16	3	91	58	33
Февруари	52	48	4	179	145	34
Март	62	51	11	161	117	44
Април	138	86	52	260	146	114
Май	352	188	164	813	401	412
Юни	1795	1098	697	4899	3008	1891
Юли	4549	3310	1239	19271	14403	4868
Август	4921	3500	1421	19261	14036	5225
Септември	1198	815	383	3824	2611	1213
Октомври	97	70	27	254	159	95
Ноември	73	68	5	195	160	35
Декември	59	57	2	136	104	32
Общо	13315	9307	4008	49344	35348	13996

**Пренощували лица и реализирани нощувки по гражданство в община Шабла
за досегашния периода 2021 - 2024 г.**

Година	Пренощували лица			Реализирани нощувки		
	Общо	Българи	Чужденци	Общо	Българи	Чужденци
2021	14 112	11 561	2 551	55 056	44 955	10 101
2022	13 342	9 751	3 591	52 183	39 363	12 820
2023	12 945	8 951	3 994	46 953	33034	13 919
2024	13 315	9 307	4 008	49 344	35 348	13 996

Мярка 1.3. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство

Селското стопанство е водещ отрасъл на икономика в община Шабла. То е основен източник на доходи и заетост за населението и продължава да играе важна роля за развитието на района. Благоприятното съчетание на природни и климатични условия както и големия процент на земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на областта.

За отчетната 2024 година секторът запазва своите стабилни позиции и устойчивост. Данните по наблюдаваните индикатори предоставени от Общинска служба по земеделие гр. Шабла са следните:

- Обработваема земеделска земя – 249 967 дка
- Създадени нови трайни насаждения – 0 бр.
- Земеделски производители – 264 бр.
- Подпомогнати нови и модернизирани земеделски стопанства – 0 бр.

Мярка 1.4. Устойчиво управление на горските ресурси

Горските територии на община Шабла се стопанисват от Държавно ловно стопанство (ДЛС) – Балчик към ДП „Североизточно държавно предприятие” на Министерство на земеделието и храните. Площта на горските територии в общината е 1

322 ха, или около 4% от общата територия на общината. В района на Община Шабла са разпространени следните основни дървесни видове: черен бор, дъб, цер, бряст, ясен, липа, топола, явор, орех, акация, келяв габър и др. От тях са сформирани както чисти насаждения, така и смесени широколистни, широколистно-иглолистни дървостои.

По данни от ДЛС - Балчик, към 31.12.2024 г., разпределението на общата горска площ по видове собственост в Община Шабла е както следва:

Държавни гори						
ДГТ	общинска	частни	юр. лица	религиозни	мосв	общо
ха	ха	ха	ха	ха	ха	ха
916	259	59	88			1322

Обща лесистост на община Шабла

Площ на общината(ха)	Залесена площ (ха)	% на лесистост
32 964	1 081	3,28

Предвиденото ползване за периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024г. е 4210 пл.м3, добитото количество за същия период е 3945 пл.м3

За отчетния период 2024 г. на територията на общината са извършени залесявания с обща площ от 40 дка в землищата на с. Божаново и с. Ваклино.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Предвидените мерки в този приоритет са насочени към подобряване качеството на екологичната инфраструктура, на социалната и екологична среда и ориентирането към по-зелена и нисковъглеродна икономика, опазване на богатото биологично разнообразие и превенция и защита от рискови бедствия и климатични промени.

Мярка 2.1 Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове

През 2024 година, община Шабла приключи изпълнението на проект за подобряване на енергийната ефективност на две сгради с обществено предназначение - Общинска администрация Шабла и Районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението“. Проектът „Подобряване на енергийната ефективност в сгради с обществено предназначение в град Шабла“ се финансира по програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“ с финансовата подкрепа на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021. Основната цел на проекта бе намаляване на въглеродната интензивност, както и постигане на следните резултати:

- подобряване на енергийните характеристики на сградите и трансформацията им в сгради с близко до нулево потребление;
- намаляване на емисиите на парникови газове;
- намаляване на енергийните разходи на общината;
- повишаване на производството на енергия от възобновяеми източници;
- повишаване на експертния капацитет на бенефициента в областта на възобновяемата енергия

Като резултат, освен намаляване на преките разходи за поддръжка в двете сгради, се подобриха условията на труд и се повиши качеството на предлаганите услуги в тях, което допринесе за подобряване на благосъстоянието на Общината и нейните жители.

Партньор по проекта бе „IDN Research“, норвежка организация извършваща дейности в областта на изследванията и трансфера на технологии с цел провеждане на изследвания и разработки, включително фундаментални изследвания, промишлени изследвания, експериментални разработки и разпространение на резултатите чрез публикации, образование и дейности по трансфер на технологии. Основната роля на „IDN Research“ е да подпомага и подкрепя община Шабла с обмяна на опит, знания и най-добри практики при изпълнението на проекта.

Изпълнените дейности, предписани в изготвеното енергийно обследване включват топлоизолиране на външни стени; подмяна на дограма; топлоизолиране на покривни конструкции; топлоизолиране на подови конструкции; въвеждане на термопомпена система за отопление/охлаждане; подмяна на осветителни тела; изграждане на фотоволтаична система за собствено потребление.

Срокът за реализация на проекта бе 24 месеца – до 29.04.2024 г.. Общата стойност бе в размер на 1 774 468,96 лв. с ДДС, представляващи 100% безвъзмездна финансова помощ.

Въвеждане на ЕСМ в частни жилищни сгради на територията на община Шабла.

През 2024 г. са изградени 5 броя частни жилищни сгради, на които са поставени фотоволтаични системи.

Изграждане на соларни инсталации на общински сгради на територията на общината – сградата на общинска администрация, училища, детска градина, предприятия и др.

През отчетния период, дейности по подобряване на енергийната ефективност в публични сгради на територията на община Шабла се изпълняват по Проект № BG-RRP-4.020-0076 „Подобряване на енергийната ефективност в Спортен комплекс „Шабла“, финансиран по Административен договор за БФП № РД-02-29-177 от 25.04.2024 г., който се осъществява по Механизма за възстановяване и устойчивост, Компонент 4 „Нисковъглеродна икономика“ по Инвестиция „Подкрепа за обновяване на сградния фонд“ по процедура чрез подбор на предложения за изпълнение на инвестиции № BG-RRP-4.020 „Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на публичен сграден фонд за административно обслужване, култура и спорт“.

Проектът предвижда изграждане на фотоволтаична електроцентрала (ФЕЦ) върху съществуваща многофункционална спортна зала гр. Шабла и ще използва слънчевата радиация за производството на електрическа енергия. Системата ще бъде използвана за собствените нужди, без изнасяне на излишната електроенергия към електроразпределителната мрежа. Поради естеството на първичната енергия, ФЕЦ ще работи само през светлата част от денонощието, като моментната ѝ мощност е в зависимост от интензивността на слънчевата радиация. Фотоволтаичните панели ще бъдат монтирани на носещи конструкции. За да се обезпечи потреблението през тъмната част от денонощието и в дните със слабо слънцегреене, са предвидени батерии към инсталацията. Предвидените мерки по проекта ще подобрят експлоатационните характеристики на сградата, ще намалят загубата при електропренос на енергията и ще подобрят условията за експлоатация на помещенията от жителите на гр. Шабла и работещите в сградата. Изграждането на ФЕЦ ще завърши процеса по въвеждане на мерки за енергийна ефективност в Спортивния комплекс.

Срокът за реализация на проекта е 30 месеца от подписване на договора за БФП, а одобрената стойност е в размер на 748 606,15 лв. с ДДС, представляващи 100% безвъзмездна финансова помощ.

Община Шабла спечели проект № BG-RRP-1.007-0228 „Основен ремонт, модернизация и мерки за повишаване на енергийната ефективност на средно

училище „Асен Златаров“ – гр. Шабла“, финансиран по Административен договор за БФП № BG-RRP-1.007-0228 от 22.12.2023г., който се осъществява по Механизма за възстановяване и устойчивост, Стълб „Иновативна България“, Компонент 1 „Образование и умения“, Инвестиция 2 „Модернизация на образователна инфраструктура“, по процедура чрез подбор на предложения за изпълнение на инвестиции № BG-RRP-1.007 „Модернизация на образователна среда“.

По проекта е предвидено да се извърши основен ремонт на цялата сграда като се приложат мерки за енергийна ефективност, ремонт на покрива и част от фасадата, поставяне на PVC дограма на част от сградата, изграждане на нова ОВК и осветителна инсталации, ремонт на санитарни помещения, подмяна на подови настилки, инсталиране на фотоволтаична система с батерии за собствена консумация и асансьор за достъп на лица в неравностойно положение, както и други строително-монтажни работи за осигуряване на цялостен обновен облик на образователната институция както отвън, така и отвътре с цел спестяване на енергийни, водни и други ресурси.

През 2024 година по горе посочения проект е сключен договор за предоставяне на консултантски услуги с № Д-21/23.01.2024 г. за изготвяне на документацията за участие в обществена поръчка с предмет: „Основен ремонт, модернизация и мерки за повишаване на енергийната ефективност на СУ „Асен Златаров“, гр. Шабла.

Срокът за реализация на проекта е 35 месеца от подписване на договора за БФП, а одобрената стойност е в размер на 2 239 749,82 лв. с ДДС, представляващи 100% безвъзмездна финансова помощ.

Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика.

В съответствие с разпоредбите на екологичното законодателство, община Шабла е въвела системи за разделно събиране на редица излезли от употреба масово разпространени отпадъци. За изпълнение на тези изисквания са сключени договори за сътрудничество между общината и организации по оползотворяване, които изпълняват задълженията на колективни системи от производители/ вносители на съответния вид стоки, за постигане на целите за рециклирането и оползотворяването им, след излизането им от употреба.

С договор № Д-53/ 22.03.2021 г. с „Евротекс“ ЕООД е въведена система за разделно събиране, съхранение, сортиране и предаване за повторна употреба и/или оползотворяване на битови отпадъци от облека и текстилни материали. Тя се състои от 1 брой специализиран метален контейнер, разположен на паркинга зад НЧ „Зора 1894“ в гр. Шабла, който се обслужва ежеседмично. С допълнително споразумение № Д-53-1/ 31.01.2023 г. срокът на договора между страните се удължава с 2 години.

Негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) се събират от „Екобатери“ АД по силата на договор № Д-98/ 10.07.2020 г. Системата за разделно събиране на НУБА представлява мрежа от 27 съда, разположени на обществено достъпни места на територията на община Шабла – административни сгради, кметства, училища и търговски обекти. Периодично батериите от тези съдове се събират и се извозват до рециклираща инсталация за оползотворяване.

Събирането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се изпълнява от „Елтехресурс“ АД, съгласно договор № Д-93/13.07.2020 г., минимум два пъти годишно, след проведени информационни кампании, посредством мобилни екипи, които обикалят домове и офиси, след получени заявки. С допълнително споразумение № Д-93-2/ 30.06.2023 г. срокът на договора с „Елтехресурс“ АД е удължен с 3 години. През отчетния период са проведени 4 информационни кампании за акции по разделно сметосъбиране на ИУЕЕО – на 16 март, 20 април, 20 юли и 12 октомври.

За предаването на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) е сключен договор № Д-111/ 12.07.2023 г. с „Автоекопроджект“ АД с 5-годишен срок на действие.

Община Шабла ежегодно закупува съдове за битови отпадъци, с които подменя амортизираните такива или ги предоставя на новосъздадени обекти. През 2024 г. са закупени 100 броя черни пластмасови кофи – 120 л. и 50 броя черни пластмасови контейнери – 1100 л., с което общият брой на контейнерите за битови отпадъци на територията на общината става 610 броя, а на кофите – 1500 броя.

Техническата поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци се извършва регулярно.

През 2024 г. община Шабла изготви проектно предложение с наименование „Изграждане на система за разделно събиране и оползотворяване на зелени и биоразградими отпадъци за РСУО Добрич на територията на община Шабла“, с което кандидатства за финансиране по Програма „Околна среда 2021-2027 г.“ (ПОС), приоритет 2 „Отпадъци“, специфична цел: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“, процедура № BG16FFPR002-2.004 „Мерки за изграждане, разширяване и/или надграждане на общински/регионални системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградими отпадъци-втора“.

Основната цел на проектното предложение е намаляване на количеството депонирани битови отпадъци чрез осигуряване на капацитет за компостиране на разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци. С изпълнението му ще се постигнат националните, регионалните и общински цели за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, чрез осигуряване на допълнителен капацитет за компостиране на разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци.

Специфичните цели са:

- Организиране на разделното събиране и рециклиране на зелени и биоразградими отпадъци чрез изграждане на компостираща инсталация;
- Обработване и третиране по безопасен за околната среда начин на разделно събраните битови отпадъци.
- Постигане на целите, заложи в националното законодателство.
- Повишаване на общественото съзнание.

Проектното предложение предвижда изграждане на компостираща инсталация в обхвата на ПИ 83017.89.73, землище гр. Шабла, урбанизирана територия, с площ 2680 кв. м., общинска частна собственост, с начин на трайно ползване (НТП) „За стопански двор“. Избраната технология предвижда купово компостиране с аериране и разбъркване. Малките количества биоразградими отпадъци от домакинствата ще се третират заедно с разделно събраните зелени отпадъци от общински площи и разделно събраните градински отпадъци от населението. Предвид сезоните пикове и флуктуации приетият капацитет за оразмеряване на инсталацията възлиза на **800 т./ г.**

Към настоящия момент проектното предложение е в процедура на оценка.

Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени

Тази мярка включва дейности свързани с: Запазване на качествата на околната среда и биологичното разнообразие; Подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, предмет на опазване в мрежата Натура 2000; Мерки за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление, транспорта и вторично запрашаване, почистване и измиване на улици и др.; превенция и управление на риска от наводнения и засушаване; модернизация, укрепване и доизграждане на защитни съоръжения, корекция на речни корита, прочистване на дерета и др.; изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии.

Изпълнените дейности за управление на защитени територии и зони, включително влажни зони на територията на община Шабла, са следните:

- **Брегоукрепване в района на с. Крапец по приоритетни етапи.**

Община Шабла разполага с работен проект за брегоукрепване в района на с. Крапец, изготвен през 2018 година, за реализацията на който се търси финансиране.

- **Брегоукрепване в района на СО „Къмпинг - Добруджа“.**

Община Шабла разполага с работен проект за обект „Община Шабла – брегоукрепване къмпинг „Добруджа“ хармонизиране на инвестиционен проект с еврокод“, който е одобрен за финансиране през настоящата година и предстои да се изпълнява.

Почистване, обезопасяване и благоустрояване на дерета в общината.

Ежегодно в община Шабла се извършват проверки на проводимостта на речните корита (деретата) от комисия, назначена със заповед на Областния управител на област Добрич. През 2024 г. беше осигурена проводимост на деретата в с. Дуранкулак около мостовото съоръжение чрез отстраняване на самораслата дървесна и водолюбива растителност. При извършената проверка през 2024 г. комисията, назначена от Областния управител не констатира замърсявания по речните корита на територията на общината.

През 2024 г. окончателно беше отчетено изпълнението на два проекта за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие на територията на общината, финансирани от Оперативна програма „Околна среда“ 2014 – 2020 г.

- Проект BG16M1OP002-3.027-C01 „Подобряване природозащитното състояние на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*, Pallas, 1769) чрез изпълнение на мерки от Плана за действие за вида (ПД, 2018)“, изпълняван от община Шабла.

- Проект BG16M1OP002-3.015-0002-C01 „Дейности за подобряване на състоянието на влажни зони Дуранкулашко езеро и Шабленско езеро“, изпълняван от РИОСВ-Варна.

В изпълнение на заложените в Плановите за управление на ЗМ „Шабленско езеро“ и ЗМ „Дуранкулашко езеро“ дейности по управление на тръстиковите масиви, през 2024 г. по договор с РИОСВ – Варна беше извършено косене на 12 000 ха тръстика в Дуранкулашкото езеро и 13 500 ха тръстика в Шабленското езеро.

На 2 септември 2024 г. кметът на Община Шабла подписа договор № BG16FFPR002-3.001-0001-C01 за реализацията на проект BG16FFPR002-3.001-0001 „Изпълнение на мерки 54, 55 и 56 от Националната рамка за приоритетни действия (НРПД) за Натура 2000 на територията на Община Шабла“. Той се финансира по процедура за подбор № BG16FFPR002-3.001 „Изпълнение на мерки 54, 55 и 56 от Националната рамка за приоритетни действия за НАТУРА 2000“, по приоритет 3 „Биологично разнообразие“ на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г.

Общата цел на проекта е подобряване на природозащитното състояние на крайбрежни и дюнни типове природни местообитания в две защитени зони от Директива 92/43 за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна: BG0000154 "Езеро Дуранкулак" и BG0000621 "Езеро Шабла – Езерец", попадащи на територията на община Шабла, чрез премахване на негативни влияния и заплахи върху тях.

Конкретните цели са:

- Подобряване на природозащитното състояние на целеви местообитания 1210 "Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси", 2110 "Зараждащи се подвижни дюни", 2120 "Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни)", чрез изпълнение на мерки 54 и 55 от НРПД за Натура 2000 и премахване на нетипична и нежелана храстова и дървесна растителност и инвазивни видове;

- Подобряване на природозащитното състояние на посочените целеви местообитания, чрез изпълнение на мярка 56 от НРПД за Натура 2000 и изграждане/поддържане на съоръжения за обществен достъп.

Проектното предложение е изготвено на базата на теренно проучване, с което са определени целевите местообитания, площите и методите на интервенция, за изпълнение мерки 54, 55 и 56 от НРПД за НАТУРА 2000. Мярка 54 предвижда изпълнение на дей-

ности по идентифициране и премахване на нетипични дървесни и храстови видове в територии с разпространение на местообитанията и в непосредствена близост до тях, мярка 55 – премахване на инвазивни чужди видове, а мярка 56 - изграждане/ поддържане на съоръжения за обществен достъп.

По Мярка 54 ще се извърши премахване на култура от бяла акация върху площ от 0,21 ха. в ЗЗ „Езеро Дуранкулак“, която е в 200 метровия радиус на природно местообитание 1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси.

По мярка 55 ще се извърши премахване на инвазивна растителност, в т.ч. мирзлива върба, акация, рогачица, суматренска злолетица, върху обща площ от 12,14 ха., попадащи в природно местообитание 2120 "Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни)" на ЗЗ „Езеро Шабла – Езерец“ и ЗЗ „Езеро Дуранкулак“.

По мярка 56 се предвижда изпълнение на дейности по проектиране, изграждане и поддържане на съоръжения от естествени материали за обществен достъп в двете защитени зони по проекта – входни арки, информационни табели, дървени пътеки, ниска дървена ограда и др., обслужващи туристическата инфраструктура, с цел подобряване на природозащитното състояние на целевите крайбрежни и дюнни типове природни местообитания.

Срокът за реализация на проекта е 36 месеца от датата на подписване на договора за БФП. Одобреното финансиране представлява 100 % безвъзмездна финансова помощ и е в размер на 631 077,95 лв. с ДДС, от които 536 416,26 лв. от Европейския фонд за регионално развитие и 94 661,69 лв. национално съфинансиране от държавния бюджет на Република България.

Подобряване техническото състояние на водопроводните системи в населени места на общината.

През 2024 г. е извършена подмяна на водопровод с дължина 1100 м. по ул. „Добруджа“ в гр. Шабла. Съществуващите етернитови (азбестоциментови) тръби, които са амортизирани, морално остарели, с недостатъчна проводимост и често аварират, са подменени с полиетиленови тръби висока плътност PE100 за налягане 10атм (PN10). Проектът е изпълнен с финансиране от държавния бюджет.

Реконструкция и модернизация на действащата ПСОВ – гр. Шабла, в т.ч. и увеличаване на капацитета ѝ за присъединяване на нови потребители, чрез реализацията на проект „Доизграждане на ПСОВ гр. Шабла с довеждащи комуникации и частично доизграждане на довеждащ, заустващ канализационен колектор и вътрешна канализационна мрежа по определени улици“.

Проектът е съгласуван с всички компетентни органи, с издадено Решение № ВА-131-ПР/2022 г. от РИОСВ-Варна за преценяване необходимостта от ОВОС, с характер «да не се извършва ОВОС», Разрешително № 23740063/ 27.04.2023 г. за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води от БДЧР-Варна и Разрешително за строеж от гл. архитект на община Шабла. С вх. № ПСОВ-7/ 15.08.2023 г. проектът е внесен в ПУДООС с искане за предоставяне на финансиране за реализация на предвидените дейности. Внесената документация все още е в процедура на разглеждане от финансиращия орган.

Осъществяване на постоянен и периодичен мониторинг относно качествата на питейните и отпадъчни води на територията на Община Шабла.

На територията на община Шабла качеството на питейните и отпадъчните води се следи чрез извършване на регулярен периодичен мониторинг от РЗИ и собствен мониторинг от «ВиК Добрич» АД. През 2024 г. няма постъпила в община Шабла информация за установени превишения на контролираните показатели за питейни и отпадъчни води от горесцитираните организации.

Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата.

През 2024 г. са разпространени информационни брошури с указания за разделно събиране на отпадъци от опаковки и текстилни отпадъци.

Информация за поведение и действия при бедствия и аварии е публикувана на официалната Интернет страница на община Шабла.

При прогнозиране на опасни атмосферни и други явления общината своевременно предупреждава населението чрез публикуване на информация на фейсбук страницата си и на официалния сайт.

Приоритет 3 - Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.

Приоритетните дейности по този приоритет са ориентирани към: разширяване на равния достъпа до качествено предучилищно и училищно образование; изграждане на адекватна инфраструктура за образование; повишаване образователното равнище на населението и др.

Важен показател за социално-икономическото състояние на общината са демографските данни във всичките им измерения. Основни източници на информация за тях са Националният статистически институт (НСИ) и Главна дирекция ГРАО чрез своята Национална база данни „Население“.

Данните за 2024 г. не са публикувани от НСИ към момента на изготвяне на настоящия доклад. Данните в таблици са от Националния Регистър на Населението и са актуални към 15.03.2025 г.

Населено място	Постоянен адрес общо	Настоящ адрес общо	Постоянен и наст. адрес в същото НМ
Шабла - град	3090	3004	2668
С. Божаново	3	11	3
С. Ваклино	109	139	89
С. Горичане	38	38	29
С. Граничар	131	99	77
С. Дуранкулак	278	297	224
С. Езерец	71	130	58
С. Захари Стояново	70	72	51
С. Крапец	210	293	168
С. Пролез	11	26	8
С. Смин	38	33	24
С. Стаевци	0	2	0
С. Твърдица	9	13	7
С. Тюленово	33	87	25
С. Черноморци	28	28	20
С. Горун	54	69	48
Всичко за общината	4173	4341	3499

И през 2024 година се запазва тенденцията за неравномерното разпределение на населението на територията на община Шабла. Политиката за преодоляване на демографската криза в района е необходимо да бъде насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин задържат и привличат млади хора за живот и работа в общината.

Мярка 3.2 Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура

В община Шабла има 4 образователни институции – СУ “Асен Златаров” гр. Шабла, ОУ ”Св.Климент Охридски” с. Дуранкулак, ДГ “Дора Габе” гр. Шабла и Център за подкрепа за личностно развитие – гр. Шабла.

Учениците, които подлежат на задължителна училищна подготовка от 1 до 12 клас, са обхванати трайно в образователната система и техният брой е 222 ученици, от тях 60 са от ромски произход. По данни от училищното ръководство няма отпаднали от образователната система. В ОУ ”Св.Климент Охридски” – с. Дуранкулак се работи с 42 ученици. През 2024 г. е обучен един педагогически специалист за работа с ученици в риск от ранно отпадане от образователната система. Всички деца от начален етап на СУ в Шабла получават безплатни закуски.

В Центъра за подкрепа за личностно развитие (ЦПРЛ) са създадени много добри условия и се работи за развитие на интересите, таланта и дарованията на всяко дете чрез различните кръжоци, клубове и групи. Учениците участват в следните сформирани клубове: „Руски език”, „Английският – лесен и интересен”, Клуб „Природолюбител”, Клуб „Игрите и обичаите на баба и дядо”, „Сръчко“, „Пей с мен”, „Палитра”, „Еко-арт ателие“, „Танцувай с мен“, „Куклено театрален състав” и „Мажоретен състав”, „Млад артист“ и „Народни танци“. През 2024 г. учениците, участващи в по горе посочените клубове и кръжоци са 111. Всички участници получават предметни награди. Децата от ромски произход се включват във всички мероприятия, организирани от ЦПРЛ.

Изпълнени дейности по спечелени проекти от СУ “Асен Златаров” през 2024 година:

Национална програма „ИКТ – Иновативни софтуерни решения за управление на учебния процес“. Проектът е финансиран по мярка 5.1 „Внедряване на иновативни софтуерни решения за управление на учебния процес и осигуряване на възможности за съвместна работа от разстояние и в хибридна среда, включително чрез използване на изкуствен интелект“. По проекта е закупен е софтуер Google Workspace for Education Plus на стойност 1800 лв. Обхванати са всички 222 ученици и 27 учители от СУ „Асен Златаров“ за електронно обучение и администриране на учебния процес.

Проект **„Модернизиране на професионалното образование и обучение“** – Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз. Целия проект на стойност 70 000 000 лв./това е за всички училища/ и със срок на изпълнение 25.05.2023-31.12.2027 г. За 2024 година по горе посочения проект са усвоени 7 311,00 лв. за дейности свързани с развитие на професиите. В тази връзка е проведено обучение на на тема „Развиване на ключови умения за съвременните и бъдещите професии“ на 11 учители от СУ „Асен Златаров“. По проекта беше организиран хакатон „Храната на бъдещето - иновации и устойчивост“, в което взеха участие ученици от 8 до 12 клас специалност „Бизнес-сътрудник“. Същите представиха проекти и взеха участие в конкурс за постер „Предприемач на бъдещето“.

Проект **„Възстановяване на географската площадка в двора на Средно училище „Асен Златаров“, гр. Шабла“**, финансиран по Договор № 16434 от 08.07.2024 г., по Национална кампания „За чиста околна среда – 2024 г.“ на тема „Обичам природата – и аз участвам“ към Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Общата стойност на проекта е в размер на 7500 лв. с ДДС. Основната идея залегнала в проектното предложение беше да се създаде „класна стая“ на открито, където учениците да могат забавно и достъпно да се обучават в природосъобразна среда и да придобият полезни навици за опазване на околната среда. Планирани са уроци на открито на учениците от начален, прогимназиален и гимназиален етап, които да бъдат естествено

продължение в практически смисъл на теоретичните познания, които получават по време на учебния процес.

В резултата на изпълнение на проекта, географската площадка бе шпаклована и грундирана. Поставиха са четири соларни осветителни тела, декоративна ограда и две пейки.

Изпълнени дейности по спечелени проекти от ОУ „Св. Климент Охридски“ през 2024 година:

Национална програма „България – образователни маршрути“, модул „Културните и научните институции като образователна среда“, е насочена към провеждането на образователни маршрути с цел активно учене и извън училище. Дейностите по модула допринасят за обогатяване на когнитивните способности, подобряване на социалния и здравословния начин на живот на учениците, създаване на умения за работа в екип, ефективна комуникация, толерантност и др. По този проект учениците от ОУ „Св. Климент Охридски“ посетиха – Държавната опера в гр. Варна, Културен център „Двореца“ и Ботаническа градина в гр. Балчик. Целева група по проекта са 24 ученици от тях 14 ученика от ромски произход. Проектът е на стойност 2 139,00 лева.

Национална програма ”Заедно в изкуствата”, включва дейности чрез които учениците си взаимодействат в колективни спортове и изкуства. Целта е да се стимулират техните интереси, способности и компетентности. Учениците от ОУ „Св. Климент Охридски“ участваха в два модула „Изкуство“ с група по народни танци в начален етап и „Спорт“ с отбор по волейбол в прогимназиален етап. Целева група по проекта са 24 ученици, разпределени по 12 в модул. Проектът е на стойност 6732,00 лева.

Изпълнени дейности по спечелени проекти от ДГ „Дора Габе“ през 2024 година:

Национална програма „Хубаво е в детската градина“. Проектът е свързан с въвеждането на иновативния образователен метод STEAM в процеса на обучение на децата, чрез образователна програма “Здравословен начин на живот с Lego Education.

Децата от всички възрастови групи създават различни модели с LEGO конструктори, докато усвояват нови знания за здравословния начин на живот. „Учене чрез игра“ и „учене чрез правене“ не са просто думи – те се превръщат в любимо ежедневие за децата, като развиват тяхното въображение, логическо мислене и работа в екип. Чрез LEGO децата не само играят, но и усвояват важни уроци за здравето, природата и връзките между хората. Проектът не само вдъхновява децата, но и демонстрира колко ефективни могат да бъдат иновативните методи на обучение. Обща стойност на проекта 3 300,00 лв. Срокът за реализация на проекта е от 15.09.2024 г. – 31.05.2025 г.

През 2024 година ДГ „Дора Габе“ реализира дейностите по проект **„Ако всички деца по света са приятели”**, финансиран от Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) към Министерство на образованието. Дейностите по проекта се реализираха в два клуба “Наследство от етносите“ и „Пътешествие по света и у нас“ насочени към развитие на допълнителни знания и умения на децата от различните етноси в мултикултурна среда. Участваха всички деца от ДГ и родителите им като равностойни и активни партньори. Проектните дейности стартираха в началото на м. септември 2023 г. и приключиха в края на м. юни 2024 година. Обща стойност на проекта 19 790,00 лв. с ДДС, представляващи 100% безвъзмездна финансова помощ.

През 2024 година Детската градина е одобрена по проект **„Силен старт“**, финансиран от Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансирана от Европейския съюз. Проектът предвижда провеждане на обучения за педагогически и непедагогически

специалисти, което ще допринесе в значителна степен за подобряване на процесите на взаимодействие с децата, ще подкрепи изграждането на приобщаваща среда и ще повиши ефективността на екипната работа. Чрез различни инициативи и мероприятия (вкл. обучения) ще се работи интензивно с родители от уязвимите групи, което ще оказва влияние от една страна на плавната адаптация на детето към новата среда, а от друга страна изгражда положително отношение в общността към ползите от образованието и грижите в ранна детска възраст и от образованието като цяло. По проекта ще се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби. Срокът за реализация на проекта е от 15.02.2024 г. – 15.02.2029 г.

Мярка 3.3 Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности

Към тази мярка се отнасят дейности свързани с насърчаване на масовия спорт и провеждане на спортни състезания; поддържане на открити и закрити спортни площи, включително създаване на нови спортни съоръжения както и рехабилитация и модернизация на спортната инфраструктура и др.

Спортния календар в общината през 2024 година беше изпъстрен от към събития с местно, международно и национално значение по мащабни от които бяха: Финалния турнир по баскетбол от календара на БФ Баскетбол за момичета 12 години; вътрешен шахматен турнир по повод 30 години от създаването на клуб ШК „Хармония 25“; осми национален турнир по лека атлетика „Коста Василев“ за деца, юноши, девойки, мъже и жени, проведен на градски стадион Шабла; 297 участници се включиха в третото издание на Sunrise Cliffs маратон между Фара Шабла и Яйлата; Осем състезатели от СУ „Асен Златаров“ взеха участие в Националното ученическо първенство по Авиомоделизъм и ракетомоделизъм в гр. Ловеч на 18 и 19 май 2024 година (под егидата на МОН и Фондация „Еврика“); спортен празник, честване на 75 години лека атлетика в Шабла; Двадесетото издание на традиционния турнир по петанк събра 28 отбора от страната и чужбина в Шабла; турнир „Асен Йорданов“: кръг от световната купа по кордови авиомодели – Шабла 2024 година; трети турнир по конни надбягвания в памет на Панайот и Константин Карамилеви – баща и син; велопоход под наслов „Бъди смел, бъди добър“, част от образователния форум „Нашето Черно море“; 38-мо рали „Дружба“ със специален етап в Шабла; международния шахматен турнир „Шабла 2024“ и др.

В изпълнение на проект „Изграждане на спортна площадка с фитнес уреди на открито в с. Граничар, община Шабла“ в село Граничар се създаде зона за спорт и отдых на открито и се закупили спортни съоръжения. Проектът се изпълни в рамките на Национална кампания „За чиста околна среда – 2024 г.“ на тема „Обичам природата – и аз участвам“ обявен от Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС).

Мярка 3.4 Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила

По данни предоставени от Дирекция „Бюро по труда“ гр. Каварна за периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г.

- Равнище на безработица в общината, изчислено като дял на регистрираните в Бюрото по труда безработни лица е 6.22 %
- Брой включени лица в заетост по програми и временна заетост – 27, както следва:
  - **Национална програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“**. Тук основната цел е да се повиши пригодността за заетост и да се осигури такава на регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ безработни лица с увреждания, като предпоставка за преодоляване на

социалната им изолация и за пълноценното им интегриране в обществото. По програмата са устроени на работа общо 2 лица на длъжност: „чистач – хигиенист“ за период от 2 години.

- **Национална програма „Помощ за пенсиониране”**, има за цел да подкрепи прехода от безработица към работа и пенсиониране на безработни лица над 58 г., които активно търсят работа и са регистрирани в Дирекция „Бюро по труда”. По програмата е устроено на работа 1 лице на длъжност „портиер” за период от 2 години.
- **Национална програма „Обучение и заетост на продължително безработни лица”**. Тук основната цел е осигуряване на заетост на продължително безработни лица, регистрирани в бюрата по труда. По програмата са устроени на работа 18 лица на длъжност „общ работник” за период от 2 месеца.
- **„Регионална програма за заетост – 2024 “**. Тук основната цел е повишаване на заетостта чрез създаване на възможности за трудова и социална интеграция на безработни лица, отдалечени от пазара на труда. По програмата са устроени на работа 3 лица от които 2 на длъжност общ работник“ и 1 на длъжност „работник поддръжка“ за период от 6 месеца.

Проект **„Текущ ремонт за подобряване на обществената среда в сградата на Общинска администрация Шабла“** по програма **„Красива България“**, мярка M01 **„Подобряване на обществената среда в населените места“** при Министерство на труда и социалната политика. Общата стойност на проекта е в размер на 250 000 лв. с ДДС, като съфинансирането от страна на община Шабла е в размер на 52%. По проекта се изпълниха следните дейности: ремонт на коридорите с прилежащите им вътрешни стълбищата на първи, втори и трети етаж, ремонт на част от тоалетните, входните стълбища и вътрешният двор в сградата. На първият етаж е изградена охранителна кабина и на входа е монтирана втора плъзгаща се врата. По проекта са устроени на работа 4 лица на длъжност „общ работник строителство на сгради“ за период от 5 месеца. Проектът приключи на 09.12.2024 г.

Проект **"Започвам работа" - Компонент 3 "Заетост"** BG05SFPR002-1.003-0001, финансиран по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 -2027, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд+. Основната цел на проекта е осигуряване на мерки, насочени към интеграция на пазара на труда на неактивни и безработни лица с акцент върху лицата в неравностойно положение, чрез включване на лицата от целевите групи в заетост. По проекта са устроени на работа 6 лица на следните длъжности: 4 лица на длъжност „общ работник“, 1 на длъжност „портиер“ и 1 на длъжност „чистач – хигиенист“. Реализацията на проекта е от 01.05.2024 г. до 01.05.2025 година.

Приоритет 4 - Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни административни, здравни, социални и културни услуги.

Основен фактор за определяне качеството на живот в даден регион е възможността за жителите му да получават висококачествени административни, социални, здравни, културни и други обществени услуги.

Мярка 4.1 Подобряване на достъпа до електронни административни услуги

Община Шабла предоставя 156 електронни услуги които могат да се заявят онлайн чрез Единният портал за достъп до електронни административни услуги (eGov.bg) на Министерството на електронното управление. Електронните услуги са от ниво 2 (предоставяне на информация за административната услуга по електронен път и онлайн достъп до шаблони на електронни формуляри) и за някои услуги от ниво 3 (заявяване и

получаване на услуги изцяло по електронен път) съгласно Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги. Осигурен е достъп до електронните услуги на Общината и чрез инфраструктурата на Държавна агенция „Електронно управление“-ИИСДА. Осъществява се електронен обмен на документи чрез Системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС).

През 2024 г. продължава надграждането и обслужването на интернет страницата на Община Шабла. Публикуват се всички материали, свързани с дейността на администрацията. В раздел „Услуги“ се предоставя информация и се публикуват бланките за всички услуги.

Мярка 4.2 Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса

Общинската собственост е постоянен източник на приходи за общинския бюджет и обезпечава финансирането на голямата част от общинските дейности. При добро управление на частната общинска собственост, тя носи приходи в общинския бюджет, чрез събиране на наемни задължения, продажби, право на ползване, право на строеж и други ограничени вещни права. Община Шабла има приета Програма за разпореждане с общински имоти през 2024 година, както и Стратегия за управление и разпореждане с имотите общинска собственост за периода 2020 – 2024 г. Изпълнението на Програмата през 2024 г. се реализира в условията на слаб инвеститорски интерес към имоти в регулация.

В отчетния период да постъпили 18 искания на физически и юридически лица за закупуване на общински имоти. През 2024 година са проведени 16 търгове и конкурси за наем на общинско имущество. От проведените търгове и конкурси за отдаване под наем на обекти – публична и частна общинска собственост през 2024 год. са сключени 64 бр. договори с наематели.

Мярка 4.3 Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването

На територията на община Шабла функционира Филиал на Центъра за спешна медицинска помощ. В общината работят четири общопрактикуващи лекари - трима в гр. Шабла и един в селата Крапец и Дуранкулак.

Мярка 4.4 Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура

Критерий за успеха и устойчивостта на резултатите от прилагането на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. е състоянието на социалните услуги.

В общината се предоставят широк спектър от социални услуги в общността и в специализирани институции. В групата на социалните дейности се отнасят социалните услуги за деца в риск, специализирани институции за възрастни хора, социални услуги на стари хора и хора с физически и психически увреждания и др. В резултат на развитието на социалните услуги, в общината значително е намалела потребността от настаняване в институции. Община Шабла е добре обезпечена с квалифицирани специалисти, които имат необходимия опит за организиране и извършване на различните социални услуги. Повечето от предлаганите социални услуги се предоставят целодневно или почасово, в зависимост от нуждите на потребителя, което дава възможност за комплексно ползване на разнообразни социални услуги.

Предоставяни социални услуги:

Център за обществен подкрепа /ЦОП/. Услугата е предназначена за деца и подкрепа на семейства. Ползва се логопедична и психологична рехабилитация, консултиране на родители, осигурява се превенция от отпадане от училище, превенция от делинквентно поведение. Предоставят се индивидуални и групови услуги. Основен

приоритет на дейността на ЦОП е превенция на насилието и отпадане от училище, обучения в умения на самостоятелен живот, консултиране и подкрепа на семейства в риск, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви и деца жертви на насилие.

Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/. Предоставянето на услугата ЦСРИ цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на деца и възрастни от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване. Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот.

През 2024 година, община Шабла приключи изпълнението на Проект „Грижа в дома в община Шабла“. Проект „Грижа в дома в община Шабла“ се финансира по Договор № BG05SFPR002-2.001-0042-C04 от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 г., съфинансирана от ЕС чрез ЕСФ+, приоритетни оси Социално включване и равни възможности, процедура BG05SFPR002-2.001 „Грижа в дома“. Изпълнението му стартира на 5 декември 2022 г. за период от 14 месеца и беше удължаван три пъти с по още три месеца, като реалното предоставяне на услугите се реализира в периода от 5 февруари 2023 г. до 5 ноември 2024 г. – общо 21 месеца и 2 месеца подготвителни дейности. Услугите се предоставяха чрез създаденото Звено за услуги в домашна среда към Домашен социален патронаж. Общо 55 потребители получиха социална, здравна и психологическа подкрепа по проекта за целия му период на изпълнение. Изпълнена беше общата цел на проекта, а именно – да се осигури подкрепа в домашна среда за лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа. Това беше постигнато чрез следните поддейности: предоставяне на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги за нуждаещи се лица с увреждания и възрастни хора; предоставяне на психологическа подкрепа, консултиране; доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост, вкл. лекарства (закупени със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по настоящата операция), заплащане на битови сметки, заявяване и получаване на неотложни административни и битови услуги. На потребителите беше предоставена и информацията относно превенция и профилактика на здравето и социално значими заболявания. Подписването на договорите с потребителите стана след извършен подбор, на базата на изготвена оценка на потребностите, съгласно утвърдена процедура, по реда на класирането им. Подписването на договорите с лицата, които предоставяха услуги по проекта, стана след проведен подбор и преминаване на съответното обучение. Осигурена беше заетост на 12 лица, които предоставяха социални и здравни услуги, в т. ч. 10 домашни санитарни, 1 медицински специалист и 1 психолог.

Разпределението по населени места на потребителите и персонала по проекта в общината беше както следва: в гр. Шабла – 29 бр. потребители, обслужвани от пет домашни санитарни, в с. Дуранкулак – 9 бр. потребители, обслужвани от двама домашни санитарни, в с. Ваклино – 12 бр. потребители, обслужвани от двама домашни санитарни и в с. Езерец – 5 бр. потребители, обслужвани от един домашен санитар. Услуги от медицински специалист и психолог се предоставяха на общо 25 бр. потребители, в т.ч. 10 в гр. Шабла, 4 в с. Езерец и 11 в с. Ваклино.

Общата сума на предоставените средства по Договор № BG05SFPR002-2.001-0042-C04 с Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 г. възлиза на 394 243,96, в т.ч. 335 107,37 лв. финансиране от ЕС чрез ЕСФ+ и 59 136,59 лв. национално финансиране и представлява 100% безвъзмездна финансова помощ за изпълнението на дейностите по проект „Грижа в дома в община Шабла“.

През 2023 г. Община Шабла подписа партньорско споразумение с Агенция социално подпомагане по проект BG05SFPR003-1.006 **“Детска кухня”**, финансиран по Програма за храни и основно материално подпомагане 2021 – 2027 г., съфинансирана от Европейския социален фонд плюс. По силата на споразумението Община Шабла осигурява по едно обедно хранене до 17 деца дневно. Храната се приготвя от детска млечна кухня, ситуирана в Детска ясла „Радост“ в град Шабла. От 01.12.2023 община Шабла стартира дейностите по проекта за осигуряване на здравословно и пълноценно хранене на деца от 10 месеца до 3 годишна възраст.

В рамките на проекта се предоставя помощ под формата на ваучери/ карти за детска кухня в община Шабла, предназначени за горе посочените деца, на които се предоставя обедно хранене което не е осигурено по друг ред.

Основната целева група за подпомагане с ваучери/карти за детска кухня се определят от Дирекция Социално подпомагане (ДСП), като се включват деца, в т.ч. и деца с увреждания на: семейства без доходи или с ниски доходи, които не са в състояние или са в затруднение да осигурят здравословно и пълноценно хранене на децата си в т.ч. и в т.ч. и за деца с увреждания; самотни родители (осиновители) с ниски доходи; приемни семейства и семейства на роднини или близки, при които има настанени деца. Помощта се предоставя на лицата въз основа на оценка на дохода, нивото на материално лишаване и необходимостта от този вид подкрепа.

По проекта се изпълняват и съпътстващи мерки изразяващи се в консултиране и съдействие за ползването и на други социални услуги, предоставяни на територията на Община Шабла, улесняване достъпа до здравни услуги, предоставяне на информация за различни публични услуги и др. Срокът на проект „Детска кухня е до 30.11.2025 г.

И през 2024 година община Шабла работи по проект **„Топъл обяд в община Шабла“** по Операция BG05SFPR003-1.001 „Топъл обяд “ за най-нуждаещите се лица от Община Шабла по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027, съфинансирана от европейски социален фонд плюс. Основната цел на проекта е да осигури здравословна, разнообразна и питателна топла храна за обяд на хората живеещи на територията на община Шабла, които не са в състояние сами или с помощта на свои близки да си осигуряват такава, както и прилагане на съпътстващи мерки, които подпомагат социалното им приобщаване. Топлият обяд се предоставя от Домашен социален патронаж – гр. Шабла на 25 лица отговарящи на целевите групи от Наредба № РД-06-53/17.09.2021г. Срокът на изпълнение проекта е до 30.04.2025 г.

Стартиралото през 2019 г., предоставяне на социална услуга за хора с право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност; децата с право на чужда помощ с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност и децата без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност, по механизма за **„Лична помощ“** по реда на Закона за личната помощ се осъществяваше и през 2024 г. За ползвателите на услугата „Лична помощ“ е механизъм за подкрепа за пълноценното им участие в обществото, за извършване на дейности, отговарящи на индивидуалните им потребности от личен, домашен или социален характер и за преодоляване на бариерите на функционалните им ограничения. Към 31.12.2024 г. ползватели на механизма „Лична помощ“ са общо 41 лица.

И през 2024г., Община Шабла беше доставчик на социална услуга **„Асистентска подкрепа“**, която включва ежедневна почасова подкрепа в домашна среда на лица с трайни увреждания и такива в нетрудоспособна възраст с невъзможност за самообслужване, и се изпълнява от лице назначено на длъжност **„социален асистент“**.

Социалната услуга е делегирана от държавата дейност. Услугата се предоставя в пълен обем като броя на потребителите постоянно расте.

По данни на Дирекция за социално подпомагане – град Каварна, лицата регистрирани с настоящ адрес на територията на община Шабла и подпомогнати със социални помощи в периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. е както следва:

Вид социална помощ	Лица/ семейства
Подпомагане на лица с трайни увреждания по ЗХУ*	366
Подпомагани лица по ППЗСП* с месечни, целеви и еднократни помощи	14
Подпомагани лица по ЗСПД* с еднократни целеви и месечни помощи	241
Подпомагани лица по Наредба РД-07-05/ 16.05.2008 г.*	1127

* ЗХУ – Закон за хората с увреждания

* ППЗСП – Правилник за прилагане на закона за социалното подпомагане

* ЗСПД – Закон за семейните помощи за деца

* Наредба РД-07-05/ 16.05.2008 г. За условията и реда за отпускане на целева помощ за отопление.

Мярка 4.5 Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура

В общината функционира добре изградена мрежа от културни институти и организации. Основните средища на културното развитие и духовното обогатяване на населението са 9-те народни читалища. Най-активните културни институции в общината са читалищата в град Шабла и селата Дуранкулак, Крапец и Ваклино на база на големия брой художествени състави, клубове и групи, които функционират към тях и активното участие, което са взели в много културни мероприятия в региона и в страната. Читалищата в общината, съвместно с общински служители организират и поддържат богат културен календар и разнообразяват духовния живот на местното население.

През ноември месец, с празничен концерт се отбелязаха 130 години от създаването на Народно читалище „Зора 1894“ – гр. Шабла. То е най-голямото в общината и към него работят следните състави и групи: Детски танцов състав „Бърборино“; Младежки танцов състав „Българка“; Фолклорна група „Добруджанка“; Кръжок по фолклор; Школа по изобразително изкуство и дърворезба; Клуб за народни хора и танци; Клуб по йога и възстановителна гимнастика; Школа по пиано.

През отчетния период се проведе редица събития, традиционни празници и чествания, концерти, постановки и кино прожекции.

Приоритет 5 - Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Петият приоритет има комплексен характер и е свързан главно с изграждане и обновяване на техническата инфраструктура, имаща пряко въздействие върху състоянието на околната среда. В района има дефицити на инфраструктурите, включително – транспортна, ВиК и енергийна, които оказват негативно влияние върху състоянието на въздуха, водите и почвите, а опазването на околната среда е приоритет залегнал във всички стратегически и програмни документи на национално и европейско ниво.

Приоритетни са дейностите по обновяване на водопроводната мрежа, управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води.

Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност

Ремонт и рехабилитация на улична мрежа и тротоари в населените места на община Шабла

През отчетния период са извършени следните ремонтни дейности за подобряване и обезпечаване на транспортната достъпност в общината:

1. ул. „6-та“, ул. „10-та“, ул. „19-та,“ в с. Крапец- полагане на асфалт - 1.1 км
2. ул. „9-та“ в с. Езерец- полагане на асфалт -0.6 км
3. ул. „9-та“ , ул. „18-та“ в с. Дуранкулак -реконструкция - 1 км
4. ул. „Главна“- къмпинг Добруджа Шабла - реконструкция -1 км
5. ул. „Добруджа“ - гр. Шабла - основен ремонт - 1.1 км
6. ул. „Опълченска“ - гр. Шабла - основен ремонт - 0.5 км
7. ул. „Заводска“ - гр. Шабла - основен ремонт - 0.6 км
8. Общински път DOB 1226/ III – 901/ Тюленово – Горун / I-9 -основен ремонт и реконструкция - 8.06 км
9. Общински път DOB 2220/I–9, Дуранкулак-Шабла/ Ваклино–Смин–Черноморци–Захари Стояново/-рехабилитация - 8.7 км
- 10.Общински път DOB 3223/I–9/Шабла–Горичане–Пролез /- рехабилитация-участъка между с. Горичане и с. Пролез -6 км

Извършените дейности са на стойност 7 513 389,00 лв.

На 28.01.2025 г., с държавна приемателна комисия бе въведен в експлоатация и реконструирания Общински път DOB1226 /III-901/-Тюленово-Горун-/I-9/. Проектът е реализиран по Инвестиционната програма за общински проекти чрез финансиране от Министерство на регионалното развитие и благоустройството с подписване на Споразумение № РД-02-30-240 от 18.03.2024 г.

Дължината на ремонтираният участък е 8 040 линейни метра. Основната цел на проекта беше да се възстановят и подобрят транспортно-експлоатационните качества на пътната настилка, целящи съхранение на пътната конструкция в дълбочина. Ремонтираният участък от пътя има социален характер с местно стопанско значение. Общински път DOB1226 започва от село Тюленово, продължава до село Горун и се свързва с Републикански път I-9. Пътят се явява по-пряка транспортна връзка между посочените населени места и осигурява свързаност с републиканската пътна мрежа от по-висок клас, а оттам и с основните агломерационни центрове в Североизточните части на България. С реализацията на проекта се цели подобряване на транспортната свързаност и състоянието на комуникационно-транспортната мрежа по линия на трудовата миграция и градско-селските връзки в посока създаване на заетост и осигуряване на достъп на населението до работа, образование и други услуги с публичен характер.

Одобрената финансова стойност за реализацията на проекта бе в размер на 6 072 000 лв. с ДДС.

През отчетния период се извърши основен ремонт на 4 240 кв. м. от улица Добруджа, на стойност 348 132,00 лв.

Подобряване техническото състояние на водопроводните системи в населени места на общината.

През отчетния период се извърши реконструкция на водопровод по ул. „Добруджа“, от кръстовището на ул. „Възраждане“ (о. т. 125) до края (о. т. 330).

Въвеждане на енергоспестяващо улично осветление в населените места на община Шабла.

В края на 2024 г., община Шабла сключи Административен договор за БФП № BG-RRP-4.028-0016-C01 от 01.11.2024 г., за изпълнение на проект "Подобряване на енергийната ефективност на територията на община Шабла чрез обновяване на системата за улично осветление в град Шабла и селата Граничар, Дуранкулак, Ваклино, Крапец, Езерец и Тюленово". Проектът е на стойност 1 037 617 лева с ДДС, като се финансира изцяло чрез Националния план за възстановяване и устойчивост по процедура "Подкрепа за енергийно ефективни системи за улично осветление-Покана 2".

Съгласно проектното предложение се предвижда изпълнението на следните енергоспестяващи мерки:

1. ЕСМ1 – Демонтаж на съществуващи осветители и доставка и монтаж на нови осветители. Предложена е цялостна подмяна на всички осветители с модерни светодиодни, с понижени загуби на електрическа енергия. Използването им ще гарантира много точно постигане на зададените светлотехнически характеристики със значително по-малка консумирана електроенергия.

2. ЕСМ2 – Доставка и монтаж на съоръжение за производство и съхранение на електрическа енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в системата за ВИО – Решението, което се предлага, е инсталирането на LED лампи с вграден фотоволтаичен модул, контролер и акумулатор.

3. ЕСМ3 – Система за автоматизация и управление на системата за външно изкуствено осветление – Развитието на интелигентното улично осветление е свързано с внедряването на Internet of Things технологии в градската среда. Това спомага за подобряване качеството на живот на населението, оптимизиране на разходите и осигуряване на допълнителни услуги чрез свързаната осветителна инфраструктура. Internet of Things-свързаните системи позволяват регулиране на количеството светлина съобразно атмосферните условия например или по предварително зададен график за всеки ден от годината. Едно от най-важните предимства на тази интелигентна свързаност е възможността за повишаване сигурността в населеното място чрез адаптивен отговор на осветлението към различни извънредни събития като пътни инциденти.

4. ЕСМ4 – Мониторинг за потреблението на електрическа енергия. Планираните дейности имат за цел да се повиши енергийната ефективност чрез технологично обновление и модернизирание на системите за външно изкуствено осветление.

Реализирането на проекта ще доведе до постигане на следните резултати:

- Подобряване условията на живот на населението на територията на община Шабла;
- Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление на територията на община Шабла;

- Намаляване на емисиите на парникови газове;

- Намаляване на разходите на общината за енергия и поддръжка на системата за външно изкуствено осветление (ВИО) ;

- Подобряване на качеството на уличното осветление и увеличаване на процента на осветеност;

- Подобряване на безопасността по пътищата за шофьори и пешеходци в нощно време.

- Повишаване на производството на енергия от възобновяеми източници;

- Повишаване на експертния капацитет на бенефициента в областта на възобновяемата енергия, енергийната ефективност и управлението на енергия.

Освен намаляване на преките разходи за ел. енергия от изпълнението на мерките се очакват и финансови икономии от намаляване на годишните разходи за експлоатация и поддръжка. Тези икономии се дължат на отпадането на необходимостта от подмяна на лампи и значително по-рядкото подменяне на осветителни тела, като в т.ч. влизат разходи за труд и материали. Освен намаляване на преките разходи за Общината за

улично осветление, ще се подобри осветеността на улиците, като по този начин се подобряват условията за движение по улиците през нощта, както и ще се намали броят на произшествията и престъпленията по улиците.

Целта на настоящото проектно предложение изцяло кореспондира с националната цел за енергийна ефективност и чл. 7 от Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност, изменена с Директива ЕС 2018/2002, както и с „принципът за ненанасяне на значителни вреди“ (2021/C58/01 по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852) и с принципът на „равнопоставеност и недопускане на дискриминация“.

Срокът за реализация на проекта е 15 месеца от подписване на договора за БФП.

ДЕЙСТВИЯ, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПИРО.

За осигуряване на информация, публичност, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за неговата реализация, в плана е заложен специален Комуникационен план, като част от плана, където са описани методите и подходите за взаимодействие с различните заинтересовани страни, както в хода на изготвянето на плана, така и при последващата му реализация през периода от 2021 до 2027 г

В допълнение към горното ПИРО е публикуван на официалния сайт на община Шабла <https://shabla.bg/> , където всеки заинтересован може да се запознае с него. Предвижда се настоящият годишен доклад също да бъде публикуван там, след приемането му от Общински съвет-Шабла. Важно е да споменем, че на страницата на община Шабла са публикувани новини и съобщения за други действията на Общината, които имат принос към изпълнението на плана.

ПИРО Шабла 2021-2027г., играе ключова роля като първи стратегически документ, определящ основните насоки за разработване на по-подробни местни политики и стратегии. Оттук можем да заключим, че планът е напълно синхронизиран с останалите стратегически документи на местно ниво, което укрепва интегрирането на усилията за устойчиво развитие в региона.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА 2021-2027

Община Шабла е създала добра организация за прилагане и изпълнение на ПИРО от началото на неговото приемане през 2021 година, от гледна точка на планирани и реализирани дейности, вътрешен мониторинг, отчетност и контрол. Създаден е добър механизъм за избор на приоритетни проекти и дейности. Проектиране и планиране се извършва ежегодно, като изборът е свързан със:

- Изискванията на действащи нормативни документи, които задължават Общините да извършват определен вид дейности или изградят определен вид обекти;
- Необходимостта, продиктувана от потребностите на Общината да създава благоприятни условия за живот и комфортна среда на обитаване и да бъде притегателен център за населението, най-вече за младите хора;
- Съобразяване с финансовите възможности на общинския бюджет, при изисквания за съфинансиране;

- Съобразяване с проектната готовност на Общината при откриване на процедури за финансиране по съответните програми;
- Постоянно търсене на нови възможности за финансиране на проекти по всички програми, приложими за Общината като бенефициент.

Общи заключения по отношение изпълнението на ПИРО 2021-2027:

- В регионален план през анализирания период община Шабла запазва седмо място по територия и по население в област Добрич. Демографските показатели продължават да се влошават. Селищната система на общината е неустойчива.
- Образователната система е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.
- Здравното и медицинско обслужване на гражданите е затруднено, поради неравномерното разпределение на населението по общи практики и отдалечеността на голяма част от населените места от общинския център. За осъществяването на нормалната доболнична помощ има необходимост от още общопрактикуващи лекари и медицински специалисти.
- В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.
- Въпреки предизвикателствата, трудностите и негативното влияние на войните, кризите, неблагоприятните демографски процеси и политическата нестабилност, община Шабла се справя добре и успява да реализира част от заложените в ПИРО проекти, мерки и дейности.
- Създадена е добра проектна готовност и база данни с проектни предложения, за които се търсят възможности за финансиране в новия програмен период 2021-2027 г.;

Препоръки:

- Изграждане на социални програми и инфраструктура, насочени към подобряване на качеството на живот и привличане и/или задържането на млади семейства, за да се подобрят демографските характеристики на общината;
- Имплементиране на мерки за задържане на децата в образователната система, като се предоставят стимули за високо качество на образованието и разнообразни възможности за учене и развитие;
- Проучване и изпълнение на проекти за развитие на разнообразни форми на туризъм, поддържащи услуги и инфраструктура, реклама и привличане на туристически интерес.
- Търсене на възможности за обучение на експертите от общинската администрация, за да бъдат в крак с последните тенденции и практики в управлението на околната среда, икономическото развитие и образованието;
- Укрепване на партньорствата с местни и регионални организации, бизнес сектора и общността с цел съвместни усилия за постигане на общите цели за устойчиво развитие;
- Продължаване изпълнението на проекти за повишаването на енергийната ефективност и използване на енергия от възобновяеми енергийни източници;

Община Шабла ще продължи и през 2025 г. последователната си дългосрочно ориентирана общинска политика, отговаряща на обективните социално-икономически и обществени условия за действие, насочени към постигане на определената в ПИРО визия, отразяваща желанието за достигане на определено ниво на развитие и адекватно включване в новите изисквания на програмен период 2021-2027 г., а именно:

„Община Шабла – интегриран граничен туристически Черноморски район с уникално природно и културно наследство, конкурентоспособна икономика, привлекателно място за инвестиции и иновации с високообразован човешки капитал.“

Докладът за наблюдение изпълнението през 2024 година на Планът за интегрирано развитие на Община Шабла 2021-2027 г. е приет от Общински съвет Шабла с Решение № ..... по Протокол № ..... от .....

Изготвил: Даниела Костадинова, мл. експерт „ИП“